

สรุปแนวทางการดำเนินงานจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดโรงเรียนคนตาบอด

โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น

27-28 พฤษภาคม 2556

ณ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาคนตาบอด จ. ขอนแก่น

ในมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

โดย สิริพร ทิวะสิงห์

บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- **กระบวนการดำเนินงาน**

(ระยะเวลา 9 ชั่วโมง)

1. ให้ความรู้พื้นฐานด้านการจัดห้องสมุด
2. บรรยายให้ความรู้เรื่องระบบทศนิยมดิวอี้ และการจัดทำรายการช่วยค้น
3. ฝึกปฏิบัติการลงรายการอย่างง่าย ประกอบด้วย การกำหนดรานการบรรณานุกรม การกำหนดหัวเรื่อง คำสำคัญ และเลขเรียกหนังสือ
4. ระดมสมอง
  - 4.1 การแบ่ง Collection จากทรัพยากรที่มี
  - 4.2 การกำหนดระบบเลขเรียกหนังสือ ได้แก่ ระบบดิวอี้ และระบบสัญลักษณ์
  - 4.3 การกำหนดเขตข้อมูลสำหรับการสืบค้น

4.4 การเพิ่มเติมเขตข้อมูลในฐานข้อมูลทะเบียนสื่อ

สรุปการอบรมเชิงปฏิบัติการได้ดังนี้

● ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. การจัดหาและเตรียมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บริการ	บุคลากรห้องสมุด
2. การบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูล เช่น Excel	บุคลากรห้องสมุด
3. การนำให้บริการออนไลน์บนเว็บไซต์	โปรแกรมเมอร์ และ บุคลากรห้องสมุด

● ขั้นตอนในการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บริการ

1. การเตรียมตัวเล่ม ได้แก่
  - 1.1 การประทับตราห้องสมุด (ถ้ามี)
  - 1.2 การติดป้ายลาเบลเลขเรียกหนังสือ เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บและการให้บริการ
  - 1.3 นำขึ้นชั้น

2. การเตรียมข้อมูลสำหรับการบันทึกข้อมูลในฐานข้อมูล

2.1 ข้อมูลส่วนใหญ่คือข้อมูลจากทะเบียนสื่อ ที่ห้องสมุดมีอยู่แล้ว ให้เพิ่มเติมให้ครบถ้วน รายการที่ต้องการให้สืบค้นได้คือรายการที่มีเครื่องหมาย * อยู่ด้านหลัง

2.2 รายละเอียดข้อมูลให้พิจารณาจาก หน้าปกใน ด้านหลังหน้าปกใน ปกนอก ปกหลัง สารบัญ และคำนำ

- ชื่อผู้แต่ง (Author) *

- ชื่อเรื่อง (Title) *

- เลขมาตรฐาน (ISBN) *

- ครั้งที่พิมพ์ (Edition)
- สถานที่พิมพ์ (Place of Publishing)
- สำนักพิมพ์ (Publisher)
- หัวเรื่อง (Subject) * ดุรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการกำหนดหัวเรื่อง
- คำสำคัญ (Keyword) * ดุรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ การกำหนดคำสำคัญ
- เลขเรียกหนังสือ (Call Number) * ดุรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ การกำหนดเลขเรียกหนังสือ
- ประเภททรัพยากร * (Collection)
- URL กรณีที่แปลงสื่อเป็น E-book แล้ว

● การกำหนดหัวเรื่อง

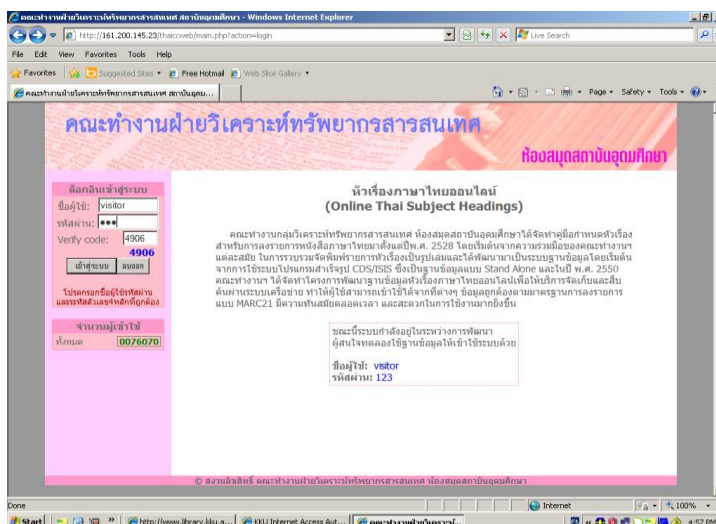
หัวเรื่อง (Subject Heading) คือ คำหรือวลีที่กำหนดขึ้นมา เพื่อใช้แทนเนื้อหาของหนังสือ บทความ งานวิจัย และทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ เป็นค่ามาตรฐาน ไม่สามารถกำหนดเองได้อย่างอิสระ

วัตถุประสงค์ ใช้เป็นข้อมูลที่ผู้ใช้ใช้ในการสืบค้นเพื่อเข้าถึงทรัพยากร

ปัญหาที่พบ คือ ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อคู่มือ

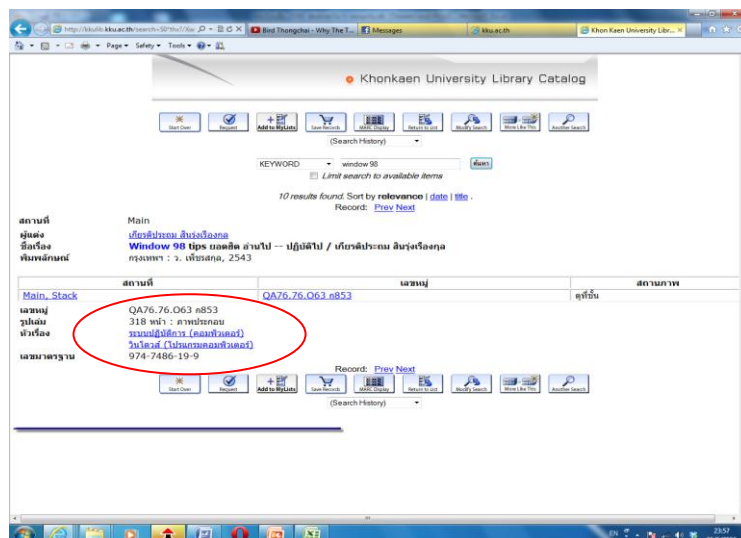
แหล่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดหัวเรื่อง

1. CIP ในหน้า “หลักหน้าปกใน”
2. <http://161.200.145.23/thaiccweb/main.php?action=login>
ใช้ Username และ Password สำหรับ Visitor

3. ใช้ WebOpac ของสถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น <http://www.library.kku.ac.th/library/>

● การกำหนดคำสำคัญ

คำสำคัญ (Keywords) คือ การค้นหาด้วยคำหรือวลีที่กำหนดขึ้นมา เพื่อใช้แทนเรื่องที่ต้องการค้นหา โดยทั่วไปคำสำคัญจะมีลักษณะที่สั้น กะทัดรัด ได้ใจความ มีความหมาย เป็นคำนามหรือเป็นศัพท์เฉพาะในแต่ละสาขาวิชา

วัตถุประสงค์ ใช้เป็นข้อมูลที่ใช้ใช้ในการสืบค้นเพื่อเข้าถึงทรัพยากร

แหล่งที่ใช้กำหนดคำสำคัญ

- ชื่อเรื่อง
- สารบัญ
- คำนำ

หมายเหตุ คำสำคัญและหัวเรื่องสามารถใช้คำเดียวกันได้

- คำสำคัญที่กำหนดใช้ได้เลย (จากการระดมสมอง)

นวนิยาย

เรื่องสั้น

หนังสือเด็กและเยาวชน

หนังสือแปล

กลุ่มประเทศอาเซียน

- **ประเภททรัพยากรสารสนเทศ และระบบการจัดหมวดหมู่**

ทรัพยากรสารสนเทศของโรงเรียนคนตาบอด แบ่งออกเป็น

1. หนังสือเบรลล์
  - 1.1 หนังสือเบรลล์ประเภทแบบเรียน ใช้ระบบสัญลักษณ์
  - 1.2 หนังสือเบรลล์ประเภทสอนเสริม ใช้ระบบตัวอ็
2. หนังสือเดซี ใช้ระบบสัญลักษณ์
3. สื่อ Learning Media (L.M) ใช้ระบบสัญลักษณ์
4. หนังสือคนตาดี ใช้ระบบตัวอ็

- **การกำหนดเลขเรียกหนังสือ**

เลขเรียกหนังสือ (Call Number) คือ สัญลักษณ์ที่ห้องสมุดกำหนดขึ้นสำหรับหนังสือแต่ละเล่มโดยเฉพาะ หรือ ทรัพยากรสารสนเทศแต่ละรายการ ซึ่งจะไม่ซ้ำกัน เพื่อบอกตำแหน่งที่อยู่ของหนังสือเล่มนั้นในห้องสมุด

วัตถุประสงค์ ใช้เป็นข้อมูลในการจัดเรียงทรัพยากรสารสนเทศ และเข้าถึง (หยิบใช้) ทรัพยากรสารสนเทศนั้นๆ

ข้อควรระวัง

1. เลขเรียกหนังสือของทรัพยากรสารสนเทศแต่ละรายการจะไม่ซ้ำกัน
2. หนังสือชุด ใช้เลขเรียกหนังสือเดียวกันได้ แต่ให้เพิ่มลำดับเล่มในเลขเรียกหนังสือนั้นด้วย
3. ข้อมูลเลขเรียกหนังสือในฐานข้อมูลที่ใช้ค้น กับที่ปรากฏในลาเบลติดกับตัวทรัพยากรสารสนเทศต้องตรงกันเสมอ มิเช่นนั้นจะหาทรัพยากรบนชั้นไม่พบ

เครื่องมือที่ใช้กำหนดเลขเรียกหนังสือ

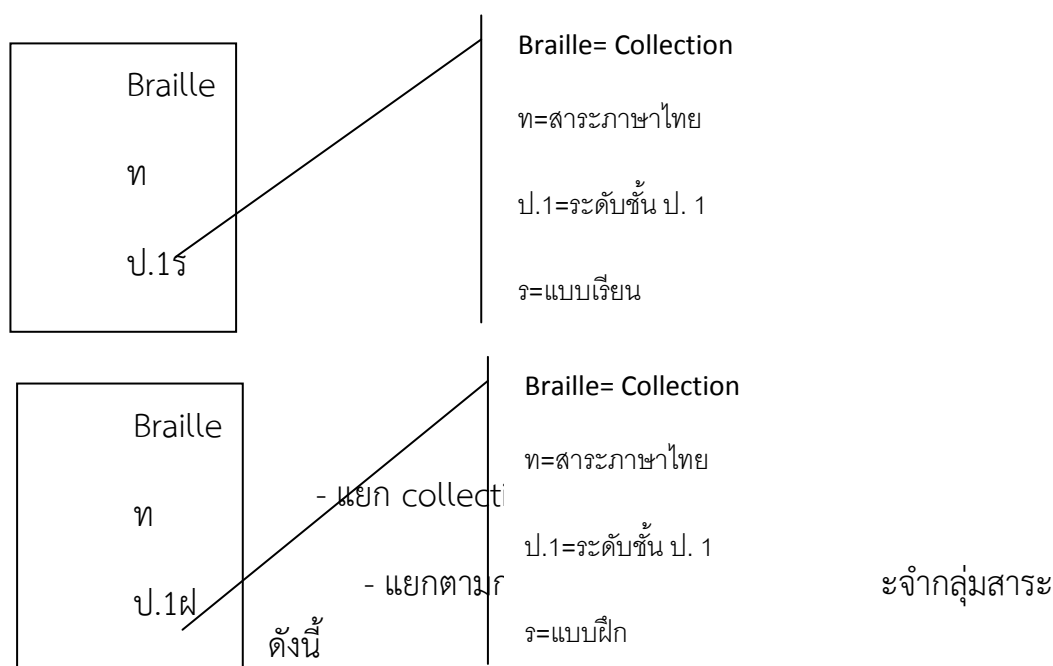
1. ตารางกำหนดหมวดหมู่ดีวีไอ กำหนดระดับหมวดหมู่ 2 ระดับ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)
2. คู่มือกำหนดเลขผู้แต่ง
  - ทรัพยากรภาษาไทย ใช้ ตารางเลขผู้แต่งหนังสือภาษาไทยสำเร็จรูป
  - ทรัพยากรภาษาต่างประเทศ ใช้ Cutter Sanbon ใช้

<http://www.davignon.qc.ca/cutter1.html>
<http://www.ub.ku-eichstaett.de/cgi-bin/cutterjo.pl>

การกำหนดเลขเรียกทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภท

1. หนังสือเบรลล์

1.1 หนังสือเบรลล์ประเภทแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ใช้ระบบสัญลักษณ์

ภาษาไทย-ใช้อักษรย่อ ท

ภาษาต่างประเทศ-ใช้อักษรย่อ ต

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม-ใช้อักษรย่อ ส

วิทยาศาสตร์ -ใช้อักษรย่อ ว

คณิตศาสตร์-ใช้อักษรย่อ ค

การงานอาชีพ-ใช้อักษรย่อ ก

ศิลปะ-ใช้อักษรย่อ ศ

สุขศึกษา-ใช้อักษรย่อ สศ

- กำหนดระดับชั้น ป.1-6, ม.1-6

- กำหนดอักษรตามระดับชั้น

ร =แบบเรียน

ฝ=แบบฝึกทักษะ

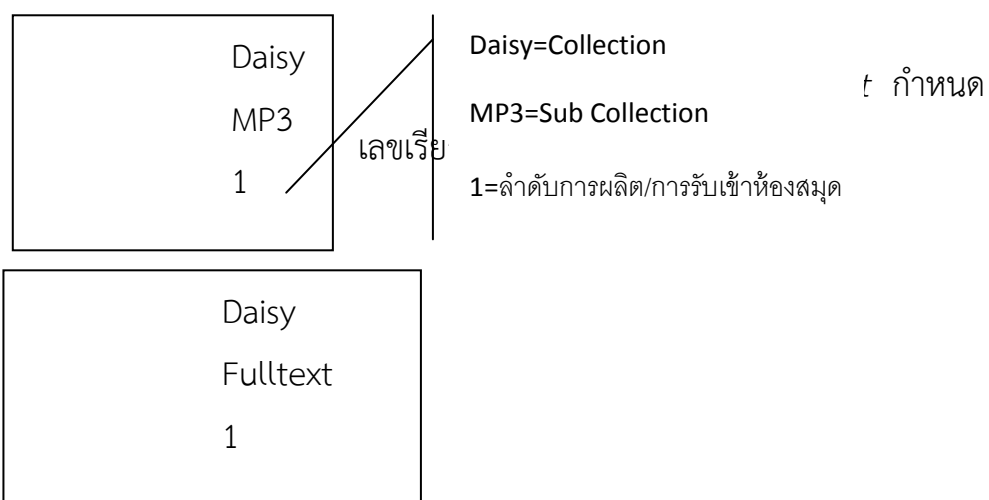
1.2 หนังสือเบรลล์ประเภทสอนเสริม ใช้ระบบตัวอักษ

2. หนังสือเดซี ใช้ระบบสัญลักษณ์

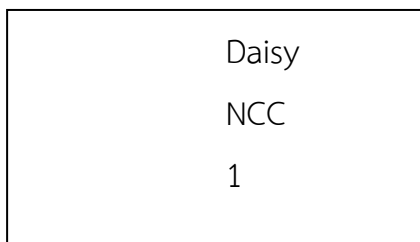
หนังสือเดซีแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ MP3, Fulltext, NCC

ระบบสัญลักษณ์ กำหนดตามลำดับที่ผลิต/หรือได้รับเข้าห้องสมุด กำหนดเลขเรียกหนังสือ ดังนี้

2.1 ประเภท MP3

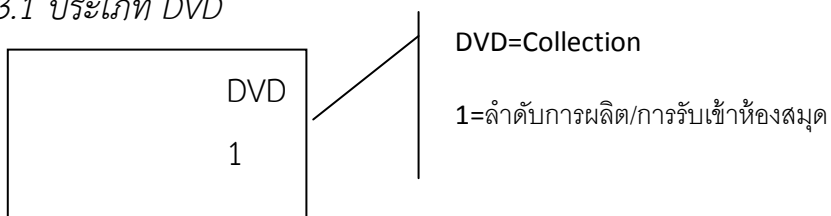
2.3 ประเภท NCC กำหนดเลขเรียกหนังสือคล้ายกับ 2.1

3. สื่อ Learning Media (L.M) ใช้ระบบสัญลักษณ์

หนังสือเดซีแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ DVD, VCD, Audio, CAI
 ระบบสัญลักษณ์ กำหนดตามลำดับที่ผลิต/หรือได้รับเข้าห้องสมุด กำหนดเลขเรียกหนังสือ ดังนี้

3.1 ประเภท DVD

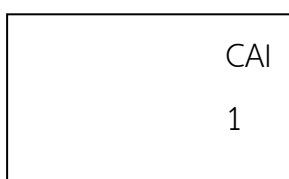
3.2 ประเภท VCD กำหนดเลขเรียกหนังสือคล้ายกับ 3.1

3.3 ประเภท Audio กำหนดเลขเรียกหนังสือคล้ายกับ 3.1

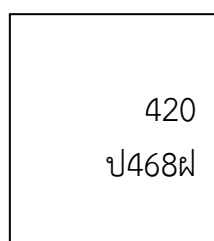
3.4 ประเภท CAI กำหนดเลขเรียกหนังสือคล้ายกับ 3.1

4. หนังสือคนตาดี หรือสิ่งพิมพ์ปกติ ใช้ระบบดิวอี้ เช่น

ผู้แต่ง	ปรีมา มุ่งมาตร
ชื่อเรื่อง	ฝึกทักษะภาษาอังกฤษจากข่าว / ปรีมา มุ่งมาตร
พิมพ์ลักษณ์	กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2553
ฉบับพิมพ์	พิมพ์ครั้งแรก

เลขเรียกหนังสือได้แก่

420=หมวดในระบบดิวอี้ แบ่ง 2 ระดับ

ป468=เลขผู้แต่ง (เลขคัดเตอร์)

ฝ=อักขรตัวแรกของชื่อเรื่อง ป้องกันการซ้ำ
ของเลขเรียกหนังสือ

ภาคผนวก

การจัดหมวดหมู่ระบบทศนิยมดิวอี้

- หมวดใหญ่
  - 000 เบ็ดเตล็ดหรือความรู้ทั่วไป (Generalities)
  - 100 ปรัชญา (Philosophy)
  - 200 ศาสนา (Religion)

- 300 สังคมศาสตร์ (Social sciences)
- 400 ภาษาศาสตร์ (Language)
- 500 วิทยาศาสตร์ (Science)
- 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ หรือเทคโนโลยี (Technology)
- 700 ศิลปกรรมและการบันเทิง (Arts and recreation)
- 800 วรรณคดี (Literature)
- 900 ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ (History and geography)
- **000 คอมพิวเตอร์ ความรู้ทั่วไป**
  - 010 บรรณานุกรม แคตตาล็อก
  - 020 บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
  - 030 หนังสือรวบรวมความรู้ทั่วไป สารานุกรม
  - 040 ยังไม่กำหนดใช้
  - 050 สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง วารสาร และดรรชนี
  - 060 องค์การต่างๆ พิพิธภัณฑวิทยา
  - 070 วารสารศาสตร์ การพิมพ์
  - 080 ชุมชนนิพนธ์
  - 090 ต้นฉบับตัวเขียน หนังสือหายาก
- **100 ปรัชญา**
  - 110 อภิปรัชญา
  - 120 ญาณวิทยา ความเป็นเหตุผล ความเป็นมนุษย์
  - 130 จิตวิทยานามธรรม
  - 140 แนวความคิดปรัชญาเฉพาะกลุ่ม
  - 150 จิตวิทยา
  - 160 ตรรกศาสตร์ ตรรกวิทยา
  - 170 จริยศาสตร์ ศีลธรรม
  - 180 ปรัชญาสมัยโบราณ สมัยกลาง ตะวันออก
  - 190 ปรัชญา

- **200 ศาสนา**
  - 210 ศาสนาธรรมชาติ
  - 220 ไบเบิล
  - 230 เทววิทยาตามแนวคริสต์ศาสนา
  - 240 ศีลธรรมชาวคริสต์ การอุทิศเพื่อศาสนา
  - 250 คริสต์ศาสนาในท้องถิ่นและระเบียบแบบแผนปฏิบัติ
  - 260 สังคมชาวคริสต์ เทววิทยาทางศาสนา
  - 270 ประวัติคริสต์ศาสนา
  - 280 นิกายต่างๆ ในคริสต์ศาสนา
  - 290 ศาสนาเปรียบเทียบและศาสนาอื่นๆ

- **300 สังคมศาสตร์**
  - 310 สถิติศาสตร์
  - 320 รัฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง
  - 330 เศรษฐศาสตร์
  - 340 กฎหมาย
  - 350 รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ กองทัพ
  - 360 ปัญหาสังคม การบริหารสังคม สมาคม
  - 370 การศึกษา
  - 380 การพาณิชย์ การสื่อสาร การขนส่ง
  - 390 ประเพณี ขนบธรรมเนียม คติชนวิทยา

- **400 ภาษา**
  - 410 ภาษาศาสตร์
  - 420 ภาษาอังกฤษ
  - 430 ภาษาเยอรมัน
  - 440 ภาษาฝรั่งเศส ภาษาโรมานซ์
  - 450 ภาษาอิตาลี ภาษาโรมัน
  - 460 ภาษาสเปน ภาษาโปรตุเกส
  - 470 ภาษาละติน

- 480 ภาษากรีก
- 490 ภาษาอื่นๆ
- **500 วิทยาศาสตร์**
  - 510 คณิตศาสตร์
  - 520 ดาราศาสตร์
  - 530 ฟิสิกส์
  - 540 เคมี
  - 550 วิทยาศาสตร์โลก
  - 560 บรรพชีวินวิทยา
  - 570 ชีววิทยา
  - 580 พฤกษศาสตร์
  - 590 สัตววิทยา
- **600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ เทคโนโลยี**
  - 610 แพทยศาสตร์
  - 620 วิศวกรรมศาสตร์
  - 630 เกษตรศาสตร์
  - 640 คหกรรมศาสตร์ ชีวิตครอบครัว
  - 650 การจัดการธุรกิจ
  - 660 วิศวกรรมเคมี
  - 670 โรงงานอุตสาหกรรม
  - 680 สินค้าที่ผลิตจากเครื่องจักร
  - 690 การก่อสร้าง
- **700 ศิลปกรรม การบันเทิง**
  - 710 ภูมิสถาปัตยกรรม
  - 720 สถาปัตยกรรม
  - 730 ประติมากรรม
  - 740 การวาดเขียน มัณฑนศิลป์
  - 750 จิตรกรรม ภาพเขียน

- 760 ศิลปะการพิมพ์ ศิลปะกราฟิก
- 770 การถ่ายรูป ภาพถ่าย
- 780 ดนตรี
- 790 การบันเทิง นันทนาการ กีฬา
- **800 วรรณกรรม วรรณคดี**
  - 810 วรรณคดีอเมริกันในภาษาอังกฤษ
  - 820 วรรณคดีภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษโบราณ
  - 830 วรรณคดีภาษาเยอรมัน
  - 840 วรรณคดีภาษาฝรั่งเศส ภาษาโรมานซ์
  - 850 วรรณคดีภาษาอิตาลี ภาษาโรมัน
  - 860 วรรณคดีภาษาสเปน ภาษาโปรตุเกส
  - 870 วรรณคดีภาษาละติน
  - 880 วรรณคดีภาษากรีก
  - 890 วรรณคดีภาษาอื่นๆ
- **900 ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์**
  - 910 ภูมิศาสตร์ การท่องเที่ยว
  - 920 ชีวประวัติ เครื่องราชอิสริยาภรณ์
  - 930 ประวัติศาสตร์ยุคโบราณ
  - 940 ประวัติศาสตร์ยุโรป โลกตะวันตก
  - 950 ประวัติศาสตร์เอเชีย โลกตะวันออก
  - 960 ประวัติศาสตร์แอฟริกา
  - 970 ประวัติศาสตร์อเมริกาเหนือ
  - 980 ประวัติศาสตร์อเมริกาใต้
  - 990 ประวัติศาสตร์ส่วนอื่นๆ ของโลก